

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ПОЛИТИКУ ОДБРАНЕ
Управа за стратегијско планирање

**СТРАТЕГИЈА
НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Београд, 2020.

САДРЖАЈ

УВОД	11
1. СТРАТЕГИЈСКО ОКРУЖЕЊЕ	13
2. ИЗАЗОВИ, РИЗИЦИ И ПРЕТЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ	25
3. НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ	31
4. ПОЛИТИКА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ	35
4.1. Очување суверености, независности и територијалне целовитости Републике Србије.....	36
4.2. Очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана.....	39
4.3. Очување постојања и заштита српског народа где год он живи, као и националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета	44
4.4. Очување мира и стабилности у региону и свету	47
4.5. Европске интеграције и чланство Републике Србије у Европској унији	52
4.6. Економски развој и укупни просперитет.....	55
4.7. Очување животне средине и ресурса Републике Србије	59
5. СИСТЕМ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ	61
5.1. Структура система националне безбедности	61
5.1.1. <i>Управљачки део система националне безбедности</i>	62
5.1.2. <i>Извршни део система националне безбедности</i>	63
5.2. Начела функционисања система националне безбедности	64

6. СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ	67
ЗАКЉУЧАК.....	69

УВОД

Национална безбедност Републике Србије јесте објективно стање заштићености њених националних вредности и интереса од свих облика угрожавања, те субјективан осећај безбедности грађана¹ Републике Србије. Представља резултат утицаја стратегијског окружења и предузетих мера и активности државних органа и институција у извршавању безбедносних функција, те деловања других субјеката у свим областима друштвеног живота.

„Стратегија националне безбедности Републике Србије”² (у даљем тексту: „Стратегија националне безбедности”) јесте највиши стратешки документ чијим спровођењем се штите националне вредности и интереси Републике Србије од изазова, ризика и претњи безбедности у свим областима друштвеног живота. Њена полазишта су: очување суверености и територијалне целовитости, војна неутралност, брига о српском народу ван граница Републике Србије, европске интеграције и ефикасна правна држава.

„Стратегија националне безбедности” у потпуности одражава приврженост Републике Србије општим цивилизацијским и морал-

- 1 Изрази који се користе у овом документу, а имају родно значење, односе се једнако на мушки и женски род.
- 2 На основу члана 9. став 2. тачка 2) „Закона о одбрани” („Службени гласник РС”, бр. 116/07, 88/09, 88/09 – др. закон, 104/09 – др. закон, 10/15 и 36/18) и члана 8. став 1. „Закона о Народној скупштини” („Службени гласник РС”, број 9/10), Народна скупштина Републике Србије на Десетој седници Другог редовног заседања у 2019. години, одржаној 27. децембра 2019. године, донела је „Стратегију националне безбедности Републике Србије”, која је објављена у „Службеном гласнику РС”, број 94/19. Даном објављивања ове стратегије престаје да важи Одлука о усвајању Стратегије националне безбедности Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/09).

ним вредностима, поштовању своје државотворне традиције, владавини права, социјалној правди, демократији, људским и мањинским правима и слободама, економском напретку, кооперативној безбедности и свестраној међународној сарадњи. Опредељења исказана у овом документу нарочито изражавају спремност Републике Србије за активно учешће у процесима сарадње и заједничког деловања са другим државама и субјектима међународних односа у изградњи и унапређењу националне, регионалне и глобалне безбедности.

„Стратегија националне безбедности” заснива се на примени свеобухватног приступа који подразумева заједничко ангажовање свих субјеката и потенцијала друштва и државе у супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности и заштити и остваривању националних интереса Републике Србије. У њој се анализира стратегијско окружење Републике Србије, процењују изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије, формулишу национални интереси и циљеви, утврђује политика националне безбедности, затим структура и начела функционисања система националне безбедности, као и начин њеног спровођења.

„Стратегија националне безбедности” представља полазну основу за израду других стратешких и доктринарних докумената, докумената јавних политика и нормативно-правних аката у свим областима друштвеног живота и функционисања државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе.

Ставови из „Стратегије националне безбедности” се операционализују у стратешким и доктринарним документима, документима јавних политика и нормативно-правним актима.

Овим јавним документом се домаћој и међународној јавности представљају основна стратешка опредељења Републике Србије у области националне безбедности.

1. СТРАТЕГИЈСКО ОКРУЖЕЊЕ

Политички, економски, културни и безбедносни односи у свету одвијају се у глобалном мултиполарном и мултилатералном окружењу у којем се све наглашеније испољава уравнотежење моћи и сложена међузависност држава. Савременим поимањем глобалне безбедности која обухвата различите сфере друштвеног живота, отворена је могућност решавања конфликтних стања мирним путем и перспектива развоја политике сарадње и споразумевања на глобалном и регионалном нивоу.

Интегративни процеси у области безбедности, као и растућа политичка, економска и културна сарадња, значајно смањују ризике сукобљавања држава, као и могућност настанка неконтролисаних криза и преношења сукоба са једног простора на други. Међутим, свет је и даље суочен са бројним, вишеструко детерминисаним безбедносним изазовима, ризицима и претњама на које је потребно правовремено и адекватно реаговати. С обзиром на динамичне промене у међународним односима, изазови, ризици и претње безбедности мењају карактер и форме испољавања.

Околности које доприносе настанку изазова, ризика и претњи безбедности на глобалном нивоу су, пре свега, велике разлике у погледу нивоа економског и културног развоја, које имају за последицу сиромаштво и социјалну угроженост знатног дела становништва, што узрокује настанак негативних демографских и социо-психолошких појава. Регионални и локални сукоби, етнички и верски екстремизам, тероризам, организовани криминал, пролиферација оружја за масовно уништавање, илегалне миграције, хибридне претње, сајбер претње, ограничена расположивост природних ресурса, укључујући

воду, храну, енергенте и сировине, као и промена климе и деградација природне околине, угрожавају стабилност појединих држава и читавих региона, као и глобалну безбедност.

Опште стање безбедности у свету знатно угрожава грубо кршење „Повеље Уједињених нација” и општеприхваћених норми међународног права, а нарочито мешање у унутрашње ствари суверених држава, као и концепција и пракса превентивног напада и војног интервенционизма. Посебно је забрињавајућа тенденција заоштравања односа између великих сила, условљена надметањем за остваривање њихових супротстављених интереса и промену постојећих сфера утицаја. У таквим околностима се ризик од војног сукоба глобалних размера, иако је знатно умањен, не може у потпуности искључити. Највеће претње на међународном плану дугорочно ће и даље бити међународни тероризам, организовани криминал, јачање политичког и верског екстремизма, мигрантска криза и посреднички конфликти.

Дуготрајни и разарајући етнички и верски конфликти на Блиском истоку и северу Африке утицали су и на друге делове света и створили нове безбедносне и политичке проблеме, а степен опасности од тероризма повећан је не само у тим регионима, већ и на подручју Европе. Поред тога, знатно је повећан број миграната чија је крајња дестинација нека од развијених држава Европе.

Европска унија и/или њене државе чланице суочавају се са потребом решавања бројних комплексних питања, као што су опасност од тероризма, политика азила и управљање миграцијама, финансијска криза и криза јавног дуга у еврозони, што захтева институционални одговор Европске уније и њених држава чланица на све поменуте изазове.

Организација северноатлантског уговора (НАТО) настоји да превазиђе тешкоће у погледу обезбеђивања адекватних буџетских средстава, како би могла да настави да се прилагођава променама у стратегијском окружењу и изграђује неопходне капацитете за супротстављање савременим изазовима, ризицима и претњама.

У условима глобализоване економије, макроекономске последице финансијске нестабилности у функционисању глобалног тржишта одражавају се и на стање безбедности у свету. Последице светске економске кризе у појединим државама могу да доведу до политичке нестабилности, социјалних немира, као и до интензивирања улагања у војноиндустријски комплекс и пораста трке у наоружању.

Спорији раст у развијеним економијама негативно утиче на државе у развоју, док су светска трговина и инвестиције у неповољном положају. С обзиром на растући број свеобухватних уговора о слободној трговини и кретању капитала, очекује се да ће јачање економске међузависности наставити да резултира ограничавањем надлежности националних држава.

Имајући у виду климатске промене, као и све израженији дефицит природних ресурса, процењује се да ће у свету бити повећан број сукоба изазваних надметањем за обезбеђење енергената и других природних сировина, питке воде и хране. Поред тога, увећање ризика од напада на инфраструктуру за транспорт енергената утицаће на државе да знатно појачају заштиту критичне енергетске инфраструктуре, укључујући употребу војних снага.

На глобалном нивоу наставиће се доминантно коришћење фосилних горива, пре свега нафте, а очекује се знатно повећање потражње за природним гасом. Необновљивост најкомерцијалнијих и најдоступнијих енергената савременог света, угља, нафте и гаса, неповољно се одражава на перспективу одрживог развоја, нарочито због мале вероватноће да ће енергија добијена из обновљивих извора знатно увећати свој удео у глобалној потрошњи.

У социјалној сфери посебно значајно биће решавање проблема држава у вези са повећаним приливом миграната у развијена подручја и пресељавање сеоског становништва у градове, трендом старења популације, осигурањем свеобухватне здравствене заштите, повећањем доступности и квалитета образовања, као и одговарајућим запошљавањем грађана. Развијене државе ће се све чешће суочавати са тешкоћама у смањивању миграционих притисака и токова, јер ће се по-

већавати број миграната из неразвијених, сиромашних и оружаним сукобима захваћених држава.

Изузетно брз научно-технолошки развој, дифузија савремених научних достигнућа и технологије и њихов све већи утицај на све области друштвеног живота у државама широм света повећавају сложеност стратегијског окружења. У том контексту, постојаће већи потенцијали за остваривање позитивног утицаја на привредни и економски развој држава, кроз примену иновативних технолошких решења која ће доприносити унапређивању коришћења ресурса и убрзаном расту продуктивности. Међутим, насупрот очекивањима да ће бити повећан ниво одговорности свих укључених субјеката у погледу коришћења научних достигнућа у општем интересу и за добробит читавог човечанства, процењује се да ће развој науке и технологије наставити да буде подложен различитим видовима злоупотреба, што ће доводити до негативних безбедносних импликација.

Динамика глобалног развоја информационих технологија условиће даље интензивирање активности у сајбер простору чију безбедност ће, превасходно, угрожавати сајбер шпијунажа, напади на критичну инфраструктуру, неовлашћени продори у базе тајних података, као и ширење лажних вести и дезинформација путем друштвених мрежа.

Државе у региону југоисточне Европе опредељене су за демократске вредности, унапређивање економске и друштвене стабилности, дијалог и сарадњу, што може умањити могућност избијања сукоба и позитивно утицати на безбедносно окружење. У процесу стабилизације региона постоје и одређена ограничења, попут етничког и верског удаљавања, различитог тумачења и покушаја ревизије историје. И поред тога, регионална безбедност се у све већој мери заснива на заједничким и усаглашеним активностима у области безбедности, политике и економије и другим областима које су усмерене на очување стабилности и предупређивање криза у овом региону, као и на заједнички интерес држава региона да приступе Европској унији.

Интеграцију држава које теже чланству у Европској унији могу успоравати нерешени институционални и економски проблеми у ок-

виру тих држава, неспремност за спровођење неопходних реформи и усклађивање са правом ове организације, међусобни билатерални спорови, као и билатерални спорови са чланицама Европске уније из региона југоисточне Европе. Наведени спорови неретко могу бити изговор за успоравање процеса европске интеграције, што је противно пракси „добрих намера” и одредбама Преговарачког оквира Европске уније које се односе на механизме решавања билатералних спорова како се не би оптерећивао процес европске интеграције.

Поред политичке улоге Европске уније, у региону југоисточне Европе значајан утицај остварују и друге регионалне и велике силе. Имајући у виду геостратегијски положај југоисточне Европе, преко које пролазе важни енергетски и комуникацијски правци, сукобљавања интереса држава у коришћењу транзитних праваца и располагању ресурсима могу довести до настанка регионалних криза и угрожавања безбедности и стабилности држава региона, али и ван њега. С друге стране, регион Балкана, као простор за транзит енергената, могао би да повећа свој укупни геоекономски значај.

Стање безбедности у региону југоисточне Европе карактерише присуство фактора угрожавања безбедности невојним претњама, међу којима су сепаратистичке тежње, етнички, верски и политички екстремизам, економски и социјални проблеми, миграције, организовани криминал, недовољна изграђеност државних институција и елементарне непогоде.

Значајан утицај на безбедносну ситуацију у региону остварују наслеђени проблеми из прошлости, историјске противречности, као и последице сукобљавања народа и држава на простору југоисточне Европе, а посебно на простору Балкана у новијој историји. Односе држава у региону, такође, оптерећује регулисање положаја мањина, решавање питања несталих лица и надлежности у процесуирању ратних злочина, као и питања повратка избеглих, прогнаних и интерно расељених лица и враћања њихове имовине. Ризици од избијања ратова и других оружаних сукоба на простору југоисточне Европе, иако су смањени, нису елиминисани.

Отворена неслагања држава региона југоисточне Европе, пре свега због мањинских, али и територијалних питања, отежавају регионалну сарадњу. На ситуацију у региону највећи утицај имају питање статуса Аутономне Покрајине Косова и Метохије, међуетничке тензије, као и мигрантска криза.

Сепаратистичке тежње у региону реална су претња његовој безбедности. По својој тежини и комплексности, као и негативним импликацијама на унутрашњу стабилност држава у региону и њихово безбедносно стање, посебно се издваја проблем противправно једнострано проглашене независности територије коју административно обухвата Аутономна Покрајина Косово и Метохија од стране привремених институција самоуправе у Приштини. Поред тога, неспровођење Првог споразума о принципима који регулишу нормализацију односа (Бриселски споразум) и споро успостављање демократских стандарда на Косову и Метохији, непоштовање основних људских права српског и другог неалбанског становништва, узурпација и уништавање њихове имовине и културно-историјске баштине, као и јачање радикалног исламизма, представља извор дугорочне нестабилности региона. Признавање независности тог дела територије Републике Србије од стране појединих држава у непосредном окружењу, као и одређеног броја држава у свету, неповољно се одражава на јачање мера поверења и сарадње и успорава процес стабилизације на овим просторима.

Покушаји ревизије Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Дејтонски споразум) остварују негативан утицај на стабилност и безбедност у региону. Република Србија, као једна од потписница, је гарант Дејтонског споразума и залаже се за поштовање и испуњавање обавеза из тог документа у интересу сва три конститутивна народа и два ентитета Босне и Херцеговине.

У појединим државама региона постоји тежња, као и покушаји, да се оствари што већи степен националног уједињења етничког простора и реализују великодржавни пројекти, посебно када је у питању стварање „Велике Албаније”, који би укључивали ревизију и промену међународноправно утврђених државних граница и овлашћења,

представљају претњу миру и безбедности на регионалном нивоу, али и ван њега. Негативан утицај на стање у региону остварују и појаве и манифестације јачања екстремно националистичких група, као и нарушавање политичких односа и продубљивање политичких подела. Поред тога, заступљен је и верски екстремизам који, пре свега, има за последицу јачање радикалних исламистичких покрета, чије активности могу да изазову дестабилизацију региона.

Све рестриктивнији став држава чланица Европске уније о пријему миграната повећава изгледе да регион постане једна од зона пријема, при чему би се Република Србија нашла у ситуацији да преузме старање о броју миграната који премашује њене економске и организационе капацитете. Илегалне миграције људи са Блиског истока и из северне и подсахарске Африке, у спрези са организованим криминалом, представљају безбедносни ризик у региону.

Економска ситуација у државама региона југоисточне Европе и даље је неповољна и поред позитивних ефеката мера које предузимају готово све владе. Општа карактеристика привреде свих држава у региону је слабо развијена технолошка и индустријска база. Уз то, видне су последице економске кризе која се прелила са повезаних тржишта и економија, недостатак инвестиција, слаба домаћа тражња и ниска конкурентска позиционираност на тржиштима. Такође, присутни су проблеми у вези са планирањем буџета, тешкоће у санирању дефицита, као и раст сиромаштва услед смањења куповне моћи становништва. Државе региона изложене су ризику од дугорочног пораста јавног дуга, негативног биланса и других врста дефицита, те високој стопи незапослености, изостанку стратешких пројеката и све већој енергетској зависности. И поред тога државе региона настоје да смање јавни дуг и незапосленост реализацијом стратешких пројеката који се реализују у оквиру процеса европске интеграције и Берлинског процеса.

Различит степен економске развијености појединих подручја југоисточне Европе, у спрези са њиховим демографским карактеристикама, може бити извор политичких, економских, социјалних, етничких, верских и других тензија. Економска криза, успорен привредни раст и висока стопа незапослености погодују јачању верског екстремизма,

првенствено екстремног исламизма, што има за последицу ширење радикалних исламских покрета, чије активности могу да изазову дестабилизацију региона.

Научно-технолошки развој на регионалном нивоу биће у највећој мери условљен степеном економског развоја држава и нивоом остварене сарадње са технолошки развијеним државама Европе.

Због сложене безбедносне ситуације у региону, државе југоисточне Европе све више су упућене на заједничке напоре за сузбијање негативних процеса и појава који угрожавају њихову безбедност. Активности у оквиру регионалних иницијатива имају нарочит значај за јачање поверења, сарадње и заједничког деловања на унапређењу стабилности и безбедности у региону. Такође, изградњом заједничких механизма за превенцију ризика и претњи и за управљање кризним ситуацијама стварају се услови за приближавање и приступање свих држава тог региона Европској унији, као и за реализацију развојних потенцијала.

У савременим условима ниједна држава није у стању да самостално решава све сложеније проблеме очувања и јачања националне безбедности, која је све значајније повезана са стањем безбедности у ближем и даљем окружењу.

Због измењених геостратегијских околности и све снажнијег утицаја глобалних кретања на безбедност појединих држава безбедносна политика Републике Србије заснива се на интегралном и мултилатералном приступу проблемима безбедности, којим се афирмише концепт кооперативне безбедности.

Демократски процеси и европска спољнополитичка оријентација Републике Србије јачају њену међународну позицију и позитивно утичу на креирање и унапређење политике сарадње и јачања мера поверења у региону. На тој основи безбедносна политика Републике Србије чини је поузданим партнером у међународним односима и значајним чиниоцем регионалне безбедносне сарадње.

Напредак у приступању Републике Србије Европској унији позитивно утиче на њену политичку, економску и социјалну стабилност.

Развој партнерске сарадње Републике Србије са НАТО, на основу политике војне неутралности и кроз Програм „Партнерство за мир”, као и посматрачка позиција у Организацији Уговора о колективној безбедности (ОДКБ) доприноси стабилности Републике Србије. Ради даљег развоја демократије, стабилности и просперитета региона, за Републику Србију значајно је унапређење односа са Сједињеним Америчким Државама, Руском Федерацијом, Народном Републиком Кином, као и са осталим традиционалним партнерима и значајним факторима међународне заједнице.

Република Србија је још увек суочена са значајним изазовима, ризицима и претњама који угрожавају њену безбедност и који би могли узроковати неповољан развој безбедносне ситуације. Кључни ризици и претње по безбедност Републике Србије су сепаратистичке тежње, етнички и верски екстремизам, прикривено деловање страног фактора, организовани криминал и илегалне миграције.

Покушај отцепљења територије Аутономне Покрајине Косово и Метохија угрожава националне интересе Републике Србије. Безбедносну ситуацију у овој покрајини карактерише наметање једностраног решења њеног статуса, недостатак владавине права, угрожавање личне и имовинске сигурности Срба и другог неалбанског становништва, верски екстремизам, ризик од терористичког деловања и експанзија организованог криминала, корупције, трговине људима, недозвољене трговине наркотицима и оружјем.

Стање безбедности у Аутономној Покрајини Косово и Метохија оптерећено је бројним факторима дестабилизације. Безбедносни проблеми на том простору главни су извор нестабилности у Републици Србији и региону.

Могућа условљавања Републике Србије у процесу приступања Европској унији која се односе на даљу „нормализацију односа” са привременим институцијама самоуправе у Приштини, успоравају и отежавају остваривање њеног пуноправног чланства у Европској унији, због чега је од суштинског значаја да процес нормализације остане статусно неутралан.

За Републику Србију Уједињене нације имају централну улогу када је реч о заштити њеног суверенитета и територијалног интегритета и статусу Аутономне Покрајине Косово и Метохија. Међународно присуство у овој покрајини (УНМИК, КФОР, ОЕБС итд.) има важну улогу у обезбеђивању њене стабилности, као и стабилности у региону. Покушаји привремених институција самоуправе у Приштини, односно свака врста иницијативе за смањењем тог присуства, те трансформација наоружаних формација које се називају „Косовске снаге безбедности” у оружане снаге, супротно Резолуцији Савета безбедности Уједињених нација 1244, представљају фактор дестабилизације.

Република Србија је, као и остале државе региона, суочена са опасношћу од тероризма, разним облицима организованог криминала, проблемима економског и демографског развоја, последицама елементарних непогода, као и високотехнолошким криминалом.

У појединим деловима Републике Србије присутно је радикално исламистичко језгро које настоји да ојача, путем реализације активности усмерених ка верској индоктринацији, учвршћивању регионалних веза са истомишљеницима, регрутовању и упућивању својих припадника на кризна жаришта у свету, ради активног учешћа у оружаном сукобима.

Илегални мигранти који на путу ка државама Европске уније прелазе преко територије Републике Србије могу имати вишеструко неповољан утицај на безбедносне прилике с обзиром на могућност верске радикализације, пораста тензија међу популацијом миграната, њиховог међусобног сукобљавања и негативне реакције локалног становништва. Поред тога, безбедносне ризике представљају и неконтролисани улазак миграната, могућност прикривања идентитета, криминална делатност у виду илегалног транспорта миграната, као и затварање граница суседних држава за одређене категорије миграната.

На безбедност Републике Србије неповољно утиче и ниво њене привредне развијености, посебно имајући у виду велике регионалне разлике по тим питањима. Такође, све већи безбедносни ризик представља стање у демографској сфери које карактерише ниска стопа

наталитета, интензивирање миграције становника из руралних у урбане средине, као и одлазак школованих стручњака у иностранство.

Значајан утицај на безбедносну ситуацију имају елементарне непогоде које у веома кратком року могу изазвати значајне последице и онемогућити живот у појединим деловима или у целој држави. Република Србија изложена је ризику од поплава, а могуће су и појаве суша, пожара, земљотреса, техничко-технолошких и других несрећа. Израда процена и планова заштите и спасавања, правовремено реаговање, као и квалитетна оспособљеност и опремљеност снага за заштиту и спасавање, могу знатно ублажити последице елементарних непогода и катастрофа изазваних људским фактором.

Енергетски ресурси у Републици Србији су релативно ограничени, имају неповољан састав и географски су неравномерно распоређени. Ограничене могућности увоза и складиштења енергената могу се неповољно одразити на енергетску безбедност. Потписивањем Уговора о оснивању Енергетске заједнице Република Србија се определила за успостављање регионалног тржишта електричне енергије, природног гаса, нафте и деривата нафте и његову интеграцију у енергетско тржиште Европске уније, што би требало да допринесе вишем нивоу енергетске безбедности.

Научно-технолошки развој Републике Србије зависиће од динамике њеног економског развоја, улагања у ову сферу, подстицања иновација и повећања капацитета за истраживање и развој. Развој савремених технологија, њихова присутност у свим сферама друштва и тенденција даљег ширења утичу на пораст сајбер претњи, обим високотехнолошког криминала, као и значај постојања адекватног система противмера и заштите и у Републици Србији.

Савремени свет карактеришу међузависност, непредвидивост, као и изузетно комплексни изазови, ризици и претње безбедности држава и грађана. Да би се појаве такве врсте у реалном времену предвиделе, спречиле или ограничиле и у што већој мери контролисали њихови ефекти, неопходна је посебна пажња надлежних институција, континуирано праћење и анализа међународног окружења. Сходно томе, у овом документу наведени су изазови, ризици и претње без-

бедности Републике Србије који су подложни изменама и допунама,
у складу са променама чинилаца стратегијског окружења.

2. ИЗАЗОВИ, РИЗИЦИ И ПРЕТЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Опредељење Републике Србије јесте да своју безбедност гради на демократским стандардима, политици сарадње и европској спољно-политичкој оријентацији.

Република Србија настоји да, као војно неутрална држава, непрестано унапређује свој систем безбедности ради постизања што ефикаснијег одговора на изазове, ризике и претње безбедности. С обзиром на то да се актуелни изазови, ризици и претње најчешће испољавају у сложенем окружењу и зависе од више спољних и унутрашњих чинилаца, сваки од њих је посебно анализиран. У вези са последицама које могу изазвати идентификовани су најзначајнији изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије.

Оружана агресија на Републику Србију у наредном периоду мало је вероватна, али се не може у потпуности искључити. Наставак евроинтеграционих процеса и унапређење сарадње Републике Србије са државама региона допринеће смањењу могућности да на Републику Србију буде извршена оружана агресија.

Сепаратистичке тежње у Републици Србији у потпуности су испољене на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохија, што се негативно одразило и на друге делове југа Републике Србије, али у осталим деловима државе немају већи утицај. Једнострани поступци привремених институција самоуправе у Приштини, покушаји остваривања чланства у међународним организацијама и захтеви за смањење и укидање међународног присуства у Аутономној Покрајини Косово и Метохија указују на наставак покушаја отцепљења тог

дела територије Републике Србије, што представља претњу националним интересима која ће се, сходно очекивањима, испољавати и у наредном периоду.

Противправно једнострано проглашена независност територије коју административно обухвата Аутономна Покрајина Косово и Метохија не заснива се на Уставу Републике Србије, Повељи Уједињених нација и Резолуцији Савета безбедности УН 1244 и, као таква, неприхватљива је за Републику Србију, јер угрожава њене националне вредности и интересе.

Оружаном побуном може бити угрожена безбедност Републике Србије, при чему највећа опасност прети од екстремистичких група које делују на простору Аутономне Покрајине Косово и Метохија. Узимајући у обзир опредељеност Републике Србије да све спорове решава мирним путем, чињеницу да односе са суседним државама не оптерећују спорна питања чије би решавање могло да доведе до употребе оружја, као и да не постоје уочљиве војне претње безбедности, вероватноћа за избијање различитих инцидената уз употребу оружја знатно је смањена.

Тероризам представља велики ризик и озбиљну претњу безбедности Републике Србије. Извођење терористичких аката на њеној територији може усложити политичко-безбедносну ситуацију. Република Србија и њени грађани, у земљи и иностранству, могу бити објекти терористичког деловања, а њена територија може бити злоупотребљена за транзит, припрему и извођење терористичких акција у другим државама, што је неприхватљиво.

Пролиферација оружја за масовно уништење, заједно са пратећим системима, по својим последицама представља потенцијално највећу претњу глобалној и регионалној безбедности, па због тога може бити озбиљна претња безбедности Републике Србије. Посебну опасност представља могућност да оружје за масовно уништење заврши у поседу терористичких организација.

Етнички и верски екстремизам јавља се у променљивом интензитету у појединим деловима Републике Србије и може дестабилизovati политичко-безбедносну ситуацију. Овај облик угрожавања безбед-

ности истовремено, у појединим случајевима, може бити и генератор сепаратистичких тежњи, нарочито уколико за то постоји подршка из иностранства.

Обавештајна делатност страних субјеката који у континуирану делују ка политичким, економским и безбедносним чиниоцима у Републици Србији, поред осталог и кроз субверзивно-пропагандне активности усмерене ка покушајима дестабилизације институција и изазивања тензија у друштву, представља претњу безбедности Републике Србије.

Организовани криминал представља једну од најзначајнијих претњи безбедности Републике Србије, посебно када се има у виду интензитет испољавања и његов транснационални карактер. Најзаступљенији су следећи облици организованог криминалног деловања: производња и кријумчарење психоактивних контролисаних супстанци, кријумчарење и трговина ватреним оружјем, кријумчарење људи и илегалне миграције, привредни и финансијски криминал у виду недозвољене производње и трговине акцизним производима и прања новца, корупција, као и други мање заступљени облици. С тим у вези, посебну безбедносну претњу представљају активности криминалних групација на југу Републике Србије, пре свега због њихове повезаности са носиоцима терористичких, екстремистичких и сепаратистичких активности.

Наркоманија, као све израженији друштвени проблем, добија и карактер безбедносног проблема и утиче на пораст броја тешких кривичних дела.

Масовне илегалне миграције представљају значајан безбедносни изазов, имајући у виду да мигрантска криза и илегалне миграције у комбинацији са организованим криминалом и јачањем верског радикализма могу условити појаву претњи безбедности, посебно уколико Република Србија, као транзитна држава, буде принуђена да преузме, макар и привремено, старање о мигрантима чији број премашује њене економске и организационе капацитете.

Проблеми економског развоја Републике Србије настају као последица деловања спољашњих и унутрашњих чинилаца. Динамика

привредног раста водећих економија, обим глобалне трговине, променљивост на међународним финансијским и робним тржиштима, геополитичке тензије и слично могу утицати на смањење њеног извоза и погоршање финансијске позиције, слабљење директних страних инвестиција и новог капитала. Таква кретања могу непосредно утицати на повећање спољне и унутрашње макроекономске неравнотеже Републике Србије, а посредно на животни стандард и умањење осећаја сигурности грађана.

Проблеми демографског развоја Републике Србије испољавају се у виду ниске стопе наталитета, незадовољавајућих показатеља оболевања и смртности становништва, ниског просечног животног века и квалитета живота, неконтролисаних миграција, као и одласка образованог, научног и културног потенцијала у иностранство. Продубљивање тешкоћа у економском развоју могло би допринети даљем паду наталитета, старењу становништва и, у крајњем, угрожавању самих основа биолошког опстанка становништва Републике Србије.

Епидемије и пандемије заразних болести могу угрозити становништво Републике Србије и носити ризик за настанак тежих економских и друштвених последица. Епидемије заразних болести, поред неуобичајености по броју, времену, месту и захваћеној популацији могу узроковати и повећање броја оболелих са компликацијама, појаву тешких клиничких облика заразних болести и смрти.

Енергетска безбедност Републике Србије може бити угрожена нарушавањем стабилног и редовног снабдевања енергентима из других држава. Такође, спорови са привременим институцијама самоуправе у Приштини у области снабдевања електричном енергијом могу имати за последицу угроженост снабдевања електричном енергијом северног дела Аутономне Покрајине Косово и Метохија.

Недовршен процес разграничења држава бивше СФРЈ утиче на безбедност Републике Србије, пре свега у смислу разграничења са неком од држава Европске уније, што може да представља значајан проблем у процесу њених евроинтеграција.

Елементарне непогоде и техничко-технолошке несреће, као и угрожавање животне средине и здравља грађана услед радиолошке,

хемијске и биолошке контаминације могу знатно утицати на безбедност Републике Србије. Различите врсте елементарних непогода (поплаве, суше, пожари, земљотреси, екстремно високе температуре и сл.), као и присутност великих количина опасних материја у процесу производње, складиштења, промета и транспорта, директно и индиректно утичу на ниво ризика и стање безбедности људи, животиња, материјалних и културних добара и животне средине. Значајан ризик представљају и техничко-технолошке несреће чије се последице могу испољити не само на територији Републике Србије, већ и на територијама суседних држава.

Климатске промене, остварују значајан негативан утицај на квалитет животне средине и ресурса Републике Србије, а тиме и на њену безбедност. Осим у еколошкој сфери, климатске промене могу изазвати значајне последице и у области економије (пре свега, у пољопривреди, водопривреди и енергетици), као и социјалне промене праћене безбедносним ризицима. Ризици у домену животне средине су вишеструки због ефеката на екосистеме и биодиверзитет. Социјални ризици који у том контексту могу настати су јавноздравствени и демографски, али и егзистенцијални. Екстремне метеоролошке прилике, ерозије, исушивање тла и пожари, због високих температура, могу довести до несташице хране и воде, миграционих кретања, епидемија, пораста радикализма и криминала. Климатске промене представљају и демографски ризик, с обзиром на то да квалитет животне средине у великој мери утиче на здравље грађана Републике Србије.

Развој савремених технологија и њихова присутност у свим сферама друштва има за последицу и пораст *високојтехнолошког криминала и уgroжавање информационо-комуникационих система*. Трендови извршења кривичних дела из ових области у Републици Србији у највећој мери се подударају са трендовима извршења на глобалном нивоу.

Поред наведених, постоје и други изазови, ризици и претње безбедности који могу испољити значајан утицај, као што су: корупција, злоупотреба нових технологија и научних достигнућа, генетског инжењеринга, медицине, метеорологије и других научних области. Они

често не испољавају отворен утицај на безбедност Републике Србије, па их је тешко открити и препознати обрасце њиховог деловања.

3. НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ

Национални интереси, као трајна потреба и тежња Републике Србије и њених грађана, засновани су на универзалним и националним вредностима које произилазе из Устава и наслеђа српског народа и свих грађана који живе у Републици Србији. Основне националне вредности јесу: слобода, независност, мир, безбедност, демократија, владавина права, социјална правда, људска и мањинска права и слободе, једнакост и равноправност грађана, толеранција, транспарентност, солидарност, родољубље и здрава животна средина. Остваривањем националних интереса штите се основне националне вредности.

Национални интереси Републике Србије јесу: очување суверености, независности и територијалне целовитости; очување унутрашње стабилности и безбедности; очување постојања и заштита српског народа где год он живи, као и националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета; очување мира и стабилности у региону и свету; европске интеграције и чланство у Европској унији; економски развој и укупни просперитет и очување животне средине и ресурса Републике Србије.

Очување суверености, независности и територијалне целовитости услов је опстанка Републике Србије као државе. Остваривање националног интереса темељи се на међународном праву, културно-историјском наслеђу и основним националним вредностима. Заштитом и остваривањем националног интереса обезбеђује се право независног вршења законодавне, извршне и судске власти на целокупној територији Републике Србије, те очување целовитости њене

територије, безбедности становништва и непрекидност привредних активности, у складу са Уставом. Своје тежње у оквиру тог интереса Република Србија реализује у складу са међународним правом, презетим и ратификованим међународним обавезама. У вези с тим, не признаје противправно одвајање било ког дела своје територије.

Очување унутрашње стабилности и безбедности услов је непрекидног развоја свих делова друштва, рационалне употребе расположивих ресурса и задовољења потреба грађана. Остваривањем тог интереса обезбеђује се заштита државе, друштва, грађана и имовине од угрожавања, што доводи до побољшања квалитета живота грађана и боље институционалне изграђености и ефикасности. Такође, то омогућава унапређење привреде, изградњу поверења и сарадње, те грађанске одговорности, што, у крајњем, резултира чињеницом да је Република Србија пожељно место за живот и рад.

Очување постојања и заштите српског народа где год он живи, као и националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета услов је опстанка Републике Србије, дијаспоре и Срба у иностранству, те Републике Српске као ентитета у саставу Босне и Херцеговине у складу са Дејтонским споразумом. Остварењем тог интереса унапређује се демографски потенцијал, јача се национално јединство, култура и родољубље, и развија свест о националном идентитету, уз уважавање права и културног наслеђа других народа. На тај начин стварају се услови за кохезију и развој друштва, унапређење положаја и заштиту права Срба где год они живе, српског културног, духовног и историјског наслеђа у другим државама, унапређење културне размене, разумевање и уважавање културолошких и других разлика, те унапређење положаја и права националних мањина у Републици Србији.

Очување мира и стабилности у региону и свету значајно је за безбедност и стабилност Републике Србије, као и за њен укупан развој. Доприносом очувању мира и стабилности у региону и свету унапређују се и њене укупне способности и капацитети система националне безбедности, као и међународни углед. Активним учешћем повећава се и могућност њеног утицаја на деловање субјеката међуна-

родних односа и ненасилно решавање важних међународних питања, значајних за Републику Србију и у складу са међународно преузетим обавезама. Непосредним деловањем у билатералним и мултилатералним механизмима сарадње Република Србија изграђује поверење и положај поузданог партнера у међународним односима, те регионалну стабилност и добросуседске односе.

Евројске интеграције и чланство у Евројској унији доводе до свеобухватног преобликовања друштва и привреде, постизања високих стандарда у свим сферама, јачања демократских институција и тржишне економије кроз истраживање и иновације, раста извоза и инвестиција, раста запослености, унапређења образовања које ће одговарати тржишним потребама, високог степена заштите људских и мањинских права, пораста општег нивоа безбедности и сигурности грађана. У изградњи друштва заснованог на европским идејама учествовали су и српски мислиоци у првој половини 20. века, а српски народ поднео је велике жртве за изградњу слободне и стабилне Европе. Чланством у Евројској унији Република Србија постаје део организације која представља једног од најзначајнијих глобалних актера и стиче могућност да утиче на процес доношења одлука унутар те организације. На тај начин унапређује и сопствену способност за заштиту и остваривање других националних интереса и циљева.

Економски развој и укућни просперитет обезбеђује побољшање квалитета живота грађана и извесну перспективу будућим генерацијама. Тим националним интересом обезбеђује се унапређење животног стандарда, отпорности и прилагодљивости привреде, рационалан и одговоран однос према природним богатствима и животној средини, равномеран регионални развој, унапређење образовања, научног и технолошког развоја, те укупне безбедности државе и грађана. На тај начин умањиће се социјално раслојавање друштва и економске разлике у односу на развијене државе и унапредити економска и енергетска безбедност Републике Србије.

Очување животној средине и ресурса Републике Србије, које подразумева одговоран однос према животној средини у погледу квалитета земљишта, подземних и површинских водних ресурса и атмос-

фере, биодиверзитета, као и према коришћењу природних богатстава и управљању опасним отпадом, од изузетне је важности за безбедност Републике Србије. Активно праћење стања и предузимање мера заштите од неповратних промена животне средине изазваних климатским, геофизичким, као и технолошким утицајима, један је од услова одрживог развоја.

Угрожавање националних интереса сматра се угрожавањем безбедности Републике Србије и српског народа, ма где он живи, као и његовог верског, културног и историјског наслеђа. Циљеви, ставови, опредељења и мере за заштиту и остварење националних интереса садржани су у политици националне безбедности.

4. ПОЛИТИКА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Политика националне безбедности јесте део укупне државне политике и представља скуп ставова, начела и опредељења којима се усмерава одлучивање и деловање Републике Србије ради заштите и остварења националних интереса. Политика националне безбедности спроводи се предузимањем свеобухватних и усклађених мера у различитим областима друштвеног живота.

Политика националне безбедности која се заснива на примени свеобухватног приступа ствара основе за јединствен, усклађен и целовит одговор Републике Србије на изазове, ризике и претње безбедности.

Спровођењем политике националне безбедности, поред заштите и остварења националних интереса, стварају се претпоставке за политички, економски, социјални, културни и укупни друштвени развој Републике Србије.

Основни ставови, начела и опредељења политике националне безбедности, односно мере чијим предузимањем се спроводи политика националне безбедности, груписани су према националним интересима, односно циљевима Републике Србије на које се непосредно односе.

4.1. Очување суверености, независности и територијалне целовитости Републике Србије

Ради очувања суверености, независности и територијалне целовитости Република Србија реализује следеће циљеве:

- одвраћање од оружаног угрожавања и ефикасна одбрана;
- очување Аутономне Покрајине Косово и Метохија у саставу Републике Србије;
- јачање угледа и међународног положаја Републике Србије;
- превенција и отклањање сепаратистичког деловања.

Одвраћање од оружаног угрожавања и ефикасна одбрана Републике Србије од изузетног је значаја за очување њене суверености, независности и територијалне целовитости. Одржавањем потребног нивоа способности система одбране и његовим сталним развојем обезбедиће се прилагођеност система одбране променама безбедносног окружења и променама изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије.

Развој система одбране засниваће се на потребама и могућностима, у складу са јачањем економских и демографских потенцијала земље, а спроводиће се на основу планова и програма развоја. Такође, радиће се на стварању неопходних услова за интегрално ангажовање свих субјеката система одбране. У том смислу, разрадиће се и применити концепт тоталне одбране и значајно повећати број грађана обучених за одбрану земље.

Ради одвраћања од оружаног угрожавања и ефикасне одбране Републике Србије наставиће се са прикупљањем, анализом и проценом података и информација о потенцијалним и реалним опасностима, активностима, плановима и намерама субјеката који могу да угрозе сувереност, независност и територијалну целовитост Републике Србије и безбедност њених грађана.

Република Србија опредељена је да активном и мирољубивом спољном политиком изграђује чврста спољнополитичка партнерства и пријатељске односе са другим државама.

Очување Аутономне Покрајине Косово и Метохија у саставу Републике Србије представља важно питање за Републику Србију. Она је опредељена да путем дијалога штити сопствене интересе, те интересе Срба и другог неалбанског становништва у овој покрајини. Делујући у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и основним нормама међународног права, наставиће да штити свој суверенитет и територијални интегритет, користећи сва расположива дипломатска и правна средства. Република Србија неће признати једнострано проглашену независност своје јужне покрајине, али ће у интересу регионалне стабилности и што бољих српско-албанских односа наставити дијалог са привременим институцијама самоуправе у Приштини уз посредовање Европске уније, до постизања дугорочно одрживог и обострано прихватљивог договора.

Република Србија залаже се за дословно и доследно спровођење свих постигнутих договора у оквиру Бриселског споразума са органима привремених институција самоуправе у Приштини. У сарадњи са другим државама и међународним организацијама радиће на одрживом повратку прогнаних и расељених лица и унапређењу безбедности. Активним радом у међународним организацијама и билатералном сарадњом тежиће се спречавању чланства и афирмације једнострано проглашене независности територије коју административно обухвата Аутономна Покрајина Косово и Метохија у међународним организацијама, а посебно у оквиру система Организације уједињених нација. Интензивирањем дипломатских напора Република Србија настојаће да обезбеди што ширу међународну подршку за очување јужне покрајине у свом саставу.

Бранећи свој суверенитет и територијални интегритет, Република Србија брани међународно право, „Повељу Уједињених нација”, врховни ауторитет Савета безбедности на плану очувања међународног мира и безбедности, али и свој национални и историјски идентитет. Њени државни органи, заједно са међународним субјектима, наставиће да доприносе стварању претпоставки за изналажење, мирним путем, политичког решења за питање Аутономне Покрајине Косово и Метохија, у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених

нација 1244, међународним правом и одредбама Устава Републике Србије.

Србија придаје посебан значај деловању мисије Уједињених нација на простору своје јужне покрајине (УНМИК). Присуство УНМИК-а је од суштинског значаја за стабилност и стварање услова који треба да воде ка трајном и одрживом решењу за питање Аутономне Покрајине Косово и Метохија, на основама Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1244. Оквир Уједињених нација, заснован на тој резолуцији, гарант је статусне неутралности међународног присуства на Косову и Метохији. У том контексту, очекивање Републике Србије јесте да УНМИК, као и КФОР у несмањеном обиму наставе са спровођењем свог мандата у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244, посебно у областима значајним за опстанак и нормалан и достојанствен живот Срба и припадника других неалбанских заједница.

Република Србија наставиће да се залаже за активнији приступ Уједињених нација по питању Аутономне Покрајине Косово и Метохија и наставак ангажовања КФОР-а у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244. Противи се пријему органа привремених институција самоуправе у Приштини у УНЕСКО и ИНТЕРПОЛ и трансформацији наоружаних формација које се називају „Косовске снаге безбедности” у оружане снаге, те маргинализовању ових питања у оквиру система Уједињених нација, а посебно Савета безбедности. Од кључне је важности да се ово питање континуирано разматра у Савету безбедности, са несмањеном учесталошћу и у складу са Резолуцијом 1244, посебно имајући у виду осетљивост ситуације на терену.

Јачање угледа и међународног положаја Републике Србије доприноси очувању њене суверености, независности и територијалне целовитости. Она ће водити проактивну, јасно профилисану и осмишљену спољну политику ради бољег позиционирања и јачања свог међународног положаја и угледа на регионалном, европском и ширем међународном плану. У вези с тим, посебна пажња посветиће се изградњи и јачању свеобухватне политике сарадње на више нивоа. То се, пре

свега, односи на садржинску билатералну, трилатералну и мултилатералну сарадњу са свим субјектима међународних односа, а нарочито у области економије, ради унапређења стандарда грађана, убрзане интеграције у Европску унију и очувања суверенитета и територијалног интегритета. Република Србија је уверена да је стабилност и безбедност међународног поретка могуће остварити путем сарадње, очувањем демократских вредности и поштовањем међународног права.

Наставак сарадње са кључним чиниоцима међународних односа и свим сталним чланицама Савета безбедности Уједињених нација од стратешког је значаја. Нарочито су битни односи са Народном Републиком Кином, Руском Федерацијом и Сједињеним Америчким Државама.

Превенција и отклањање сепаратистичког деловања важни су за очување суверености, независности и територијалне целовитости Републике Србије. У вези с тим, она ће настојати да равномерним регионалним развојем, јачањем демократског друштва и институција, владавине закона и поштовањем људских и мањинских права, као и непрекидним предузимањем других мера у различитим областима друштвеног живота предупреди сепаратистичко деловање и створи услове да постане пожељно место за живот и рад свих њених грађана.

Република Србија залаже се за изградњу друштва које поштује различитости кроз промоцију етничке и верске толеранције, разумевања и уважавања, као и универзалних вредности. У вези с тим, унапредиће међуресорну сарадњу и капацитете, као и сарадњу са невладиним сектором и локалним заједницама на плану превенције и отклањања узрока свих облика сепаратистичког деловања.

4.2. Очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана

Ради очувања унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана реализују се следећи циљеви:

- заштита људских и мањинских права и слобода грађана;

- владавина права и даљи развој демократије и демократских институција;
- унапређење безбедности грађана, државе и друштва;
- нормализација прилика и односа у Аутономној Покрајини Косово и Метохија;
- ефикасна државна управа.

Заштити људских и мањинских права и слобода грађана представља основ за унутрашњу стабилност и безбедност Републике Србије и њених грађана. Република Србија спада у ред европских држава са највишим достигнутим и примењеним нивоом заштите људских и мањинских права у законодавном смислу. У складу с тим, од преваходног значаја је даље јачање институција и института примене достигнутог нивоа заштите људских и мањинских права. Такође, унапредиће се друштвена толеранција, разумевање и уважавање, те одлучно супротстављање свим облицима дискриминације.

Република Србија наставиће да унапређује законодавне и институционалне оквире за остваривање слободе изражавања, плуралистичког начина информисања и подизања нивоа објективности медијског извештавања.

Биће настављено унапређивање услова за образовање и равноправно учешће припадника националних мањина у свим структурама власти. Република Србија опредељена је за поштовање уставних и међународних одредби о заштити људских и мањинских права и слобода грађана, као и за интензивирање сарадње са представницима мањина и матичним државама мањина. Такође, у својој спољној политици, инсистираће на доследној примени начела реципроцитета у заштити људских и мањинских права.

Република Србија и даље ће се ангажовати на решавању питања несталих лица, повратка избеглих, прогнаних и интерно расељених лица, те заштите њихових људских права и слобода.

Владавина права и даљи развој демократије и демократских институција јесте једна од основних претпоставки очувања унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана. У

том смислу, повећаће се ефикасност и транспарентност у раду законодавне, извршне и судске власти. Јачањем професионалне етике и превентивног антикорупцијског деловања унапредиће се поверење грађана у државне институције и степен њихове демократске изграђености. Ради повећања ефикасности рада судова, јавног тужилаштва и служби безбедности унапредиће се процедуре рада. У области креирања и спровођења јавних политика унапредиће се сарадња јавне управе и организација цивилног друштва.

Унапређење безбедности грађана, државе и друштва представља један од најважнијих циљева чијим достизањем се доприноси очувању унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана. С тим у вези, унапредиће се међуресорна сарадња и обезбедити бржа и квалитетнија размена и анализа информација, као и планирање и реализација донесених мера.

Република Србија опредељена је да пружи допринос борби против тероризма у свим појавним облицима и да спречава све врсте екстремизма и радикализма. Сматра да је Организација уједињених нација кључни међународни форум за решавање проблема тероризма. У том смислу, наставиће да, у координацији са партнерима широм света, допринеси сузбијању тих претњи на националном, регионалном, европском и глобалном плану. Такође, настојаће да свој законски оквир и институционални капацитет за борбу против тероризма изгради у складу са стратешким оквиром и стандардима Европске уније.

Република Србија унапредиће сопствене способности и капацитете за прикупљање, анализу, процену, заштиту и достављање података и информација о међународном тероризму и предузети све потребне мере ради спречавања терористичког деловања на свом простору. Тежиште ангажовања биће на превентивним мерама.

У сарадњи са другим државама и међународним организацијама, у складу са законом, настојаће да спречи подстицање, организовање и учешће својих грађана у ратовима или сукобима у страним државама, као и да допринесе обуздавању пораста насилног екстремизма у региону, нарочито на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохија.

Као и многе друге државе, Република Србија се суочава са избегличком и мигрантском кризом. С тим у вези, залаже се за проналажење координираног и свеобухватног одговора на регионалном и европском плану. У решавању избегличке и мигрантске кризе спремна је да пружи допринос проналаску заједничког европског решења, као и да преузме свој део обавеза. Интензивном сарадњом са државама чланицама Европске уније и државама региона тежиће ефективној и ефикасној контроли мигрантских токова и осигурању хуманог третмана миграната, у складу са међународним прописима. Такође, подржава напоре Уједињених нација, као и регионалних организација, усмерене на подстицање дијалога и смиривање тензија у кризним регионима у свету.

Унапредиће се способности и капацитети за праћење, спречавање и сузбијање појава националног, верског и других облика екстремизма, спровођење нулте толеранције према свим облицима насиља, сузбијање илегалне трговине психоактивним контролисаним супстанцама, као и борба против свих облика корупције и криминала. Такође, идентификоваће се и заштитити објекти критичне инфраструктуре и спроводити мере раног упозорења и превентивног реаговања са аспекта заштите од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и катастрофа.

У складу са међународним стандардима Република Србија израдиће јединствен систем раног упозоравања и унапредиће способности и капацитете штабова за ванредне ситуације. Ради брзог, ефикасног и координираног реаговања свих хитних служби и ефикасног управљања приликом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, биће формиран јединствен систем обавештавања, као и систем за јавно узбуњивање.

Ради унапређења укупне безбедности и стабилности унапредиће се контраобавештајна делатност.

У области сајбер безбедности наставиће се унапређење способности и капацитета обраде, преноса и заштите информација и информационо-комуникационих система и одбране од техника хибридног и информационог ратовања у информационом и сајбер простору.

Значајна пажња биће посвећена даљем развоју опште безбедносне културе свих грађана ради подизања свести о потреби повећања безбедности појединаца и друштва.

Биће настављене активности на разминирању – чишћењу површина на копну и воденим површинама које су загађене минама, касетном муницијом, авионским бомбама-ракетима и другим неексплодираним убојним средствима.

Нормализација прилика и односа у Аутономној Покрајини Косово и Метохија у знатној мери доприноси очувању унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана. С тим у вези, Република Србија ће пружити пуну подршку учешћу Срба у раду привремених институција самоуправе у Приштини, те непрекидно и реално обавештавати домаћу и страну јавност о приликама и односима у Аутономној Покрајини Косово и Метохија. Ради заштите српског и другог неалбанског становништва и повећања нивоа опште безбедности свих грађана у покрајини предузеће се све потребне мере, у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244.

Република Србија наставиће да на одговоран и конструктиван начин учествује у дијалогу о нормализацији односа са привременим институцијама самоуправе у Приштини и даје допринос испуњењу постигнутих резултата дијалога. Поред заштите интереса српског народа, као и осталог неалбанског становништва, посебна пажња и даље ће бити посвећена очувању српског културног и духовног наслеђа, заштити државне имовине, као и имовине привредних субјеката и грађана у Аутономној Покрајини Косово и Метохија. Такође, и даље ће се улагати напори да се обезбеди заједнички живот свих грађана и међуетничко поверење на том простору, те регионални мир и стабилност. Због недостатка међуетничког поверења, а ради примене раније постигнутих договора и договора у оквиру дијалога, неопходно је задржати несмањено међународно присуство.

Ефикасна државна управа има посебан значај за очување и изградњу унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана. С тим у вези, и даље ће се предузимати потребне мере за реформу јавне управе у складу са принципима Европског админи-

стративног простора и преузетим обавезама у оквиру процеса придруживања и приступања Европској унији.

Биће промовисана примена принципа доброг управљања, унапређена транспарентност у раду, ефикасност и одговорност према грађанима, контрола квалитета рада и висок степен одговорности органа државне управе. Такође, биће предузете мере ради јединствене и равномерне модернизације и развоја система националне безбедности, као и увођења и ефикасног функционисања електронске управе у раду свих органа државне управе.

4.3. Очување постојања и заштита српског народа где год он живи, као и националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета

Очување постојања и заштита српског народа где год он живи, као и националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета, као национални интерес Републике Србије, остварује се достизањем следећих циљева:

- развој демографског потенцијала;
- национално јединство и развој културног, верског и историјског идентитета;
- унапређење положаја националних мањина;
- побољшање положаја и заштита права и интереса дијаспоре и Срба у иностранству;
- заштита културних и историјских добара значајних за Републику Србију и њене грађане.

Развој демографског потенцијала је од примарног значаја за Републику Србију и њене грађане. У складу с тим, предузеће се интензивно системско деловање друштвених субјеката у свим сферама демографског развоја, и то: повећања наталитета, смањења морталитета и миграција грађана (унутрашњих и међународних) ради повећања

радног и фертилног потенцијала неопходног за репродукцију нових генерација, те наставак социо-економског развоја и демографског раста друштва.

Један од приоритета биће унапређење социјалне и здравствене заштите становника, те финансијске подршке неразвијеним општинама, нарочито ради подстицаја равномерног регионалног развоја, развоја села и граничних подручја. Од посебног значаја биће подстицање младих и образованих становника да остану да живе и раде у Србији.

Национално јединство и развој културног, верског и историјског идентитета од великог је значаја за очување српског народа и националних мањина. Република Србија континуирано ће радити на јачању националног јединства. Биће предузете мере ради јачања културе као кохезивног и развојног фактора друштва, те ради заштите и развоја српског језика и ћириличног писма.

Република Србија опредељена је за унапређење савременог стваралаштва у свим уметничким областима, заснованог на традиционалним уметничким вредностима и високим уметничким стандардима. Посебна пажња посветиће се наставку неговања културног, историјског и верског идентитета, промоцији културно-историјског наслеђа, заштити културних добара Републике Србије и верских објеката српског народа и националних мањина у Србији и иностранству.

Од нарочитог значаја биће и подстицање развоја патриотске свести, те вољности за одбрану и заштиту отаџбине у миру, ванредном стању и рату, без идеолошких одредница и у складу са достигнутим цивилизацијским вредностима развијеног друштва.

Унапређење положаја националних мањина јесте један од приоритета Републике Србије. На својој територији она гарантује сва индивидуална и колективна права националних мањина. Истовремено се залаже за поштовање људских и мањинских права Срба у другим државама, кроз унапређење односа са тим државама и у складу са релевантним документима међународног права.

Република Србија наставиће да предузима мере за унапређење узајамног поштовања, разумевања и сарадње међу свим људима који живе на њеној територији, без обзира на њихов етнички, културни, језички или верски идентитет. Посебна пажња биће посвећена развоју сарадње са представницима националних мањина, као и матичним државама порекла мањина ради унапређења њиховог положаја и права.

Организације цивилног друштва биће укључене у процес креирања и спровођења јавних политика којима се регулише положај националних мањина, а ради реалног сагледавања и исказивања њихових потреба.

Побољшање положаја и заштити права и интереса дијаспоре и Срба у иностранству је од највишег значаја за њихов опстанак и очување културног, верског и историјског идентитета. Опредељење Републике Србије је да стално одржава и учвршћује везе са дијаспором и Србима који живе и раде у државама региона са матичном државом, да унапређује културне, економске и друге облике сарадње са њима и подржава очување њиховог националног, верског и културног идентитета.

Република Србија ће се и убудуће залагати за поштовање и унапређивање права и положаја Срба у региону, као и припадника своје дијаспоре, како на билатералном плану, са државама у којима они живе, тако и у оквиру међународних организација, уз инсистирање на поштовању принципа реципроцитета.

Заштита културних и историјских добара значајних за Републику Србију и њене грађане има посебну важност. Богато културно и историјско наслеђе српског народа и националних мањина које живе на територији Републике Србије, као део светске културне баштине, представља изузетну вредност, те га је потребно адекватно представити јавности и заштитити пред међународним институцијама. Посебна пажња биће посвећена заштити и очувању покретних и непокретних културних добара, те заштити и очувању нематеријалног културног наслеђа.

Биће појачане активности у организацији УНЕСКО и другим међународним организацијама ради очувања, обнове, заштите и веће видљивости културног наслеђа Републике Србије и српског народа, ван територије Републике Србије. Такође, стално ће се унапређивати и подстицати културно стваралаштво и неговати историјски утемељена национална култура сећања, те промовисати српска културна баштина, као и културна баштина националних мањина које живе на територији Републике Србије.

4.4. Очување мира и стабилности у региону и свету

Национални интерес Републике Србије јесте очување мира у региону и свету, а оствариваће се реализацијом следећих циљева:

- допринос развоју међународних односа у складу са међународно преузетим обавезама;
- допринос очувању међународног мира и безбедности;
- поштовање међународног права и унапређење међусобног поверења;
- допринос јачању регионалне стабилности и унапређење добросуседских односа;
- јачање свестраних билатералних односа са свим државама, уз уважавање узајамних интереса;
- јачање активног учешћа у раду међународних организација.

Допринос Републике Србије развоју међународних односа у складу са међународно преузетим обавезама јесте трајно опредељење и циљ. Република Србија је опредељена да активно учествује у раду међународних организација, доследно испуњава своје међународне обавезе које произилазе из ратификованих међународних уговора, конвенција и споразума. Испуњавање међународно преузетих обавеза позитивно ће утицати на углед Републике Србије, као фактора стабилности у региону.

Допринос очувању међународног мира и безбедности је у најбољем интересу Републике Србије и њених грађана. Република Србија ће

имати одговоран и активан однос у Уједињеним нацијама и другим међународним организацијама према питањима очувања међународног мира и безбедности. Опредељена је за ненасилно решавање отворених питања у међународним односима и противи се свим облицима угрожавања међународног мира и безбедности, ради стварања стабилног и мирног окружења које омогућава несметан економски и политички развој друштава.

Кроз учешће војних и цивилних капацитета у мултинационалним операцијама и мисијама Уједињених нација, Европске уније и Организације за европску безбедност и сарадњу, Република Србија унапредиће свој положај поузданог партнера у међународним односима, интероперабилност система националне безбедности и одбране са другим државама и успоставити нова партнерства. Такође, развијаће се способности за интегрисан приступ решавању међународних конфликта, што обухвата и учешће у цивилним мисијама управљања кризама.

Поштовање међународног права и унапређење међусобног поверења је од посебног значаја за Републику Србију и њене интересе. Она ће тежити активној афирмацији поштовања међународног права, укључујући и питање услова за чланство у међународним организацијама. Њено опредељење је да активно учествује у међународним мултилатералним форумима из области контроле наоружања, те да настави са доследним спровођењем норми у области непролиферације оружја за масовно уништење и да ради на даљем јачању својих националних капацитета и унапређењу регулативе у тој области. Такође, залаже се за транспарентну безбедносну политику, немешање у унутрашња питања суверених држава, као и јачање и одрживост међународног правног поретка.

Посебна пажња биће посвећена промету наоружања, војне опреме и робе двоструке намене. С тим у вези, стално ће се пратити и оцењивати промет такве врсте робе у контексту нових технолошких достигнућа, развоја међународних стандарда и најбоље праксе, те нових безбедносних изазова и ризика.

Република Србија наставиће активно учешће у међународним извозним контролним аранжманима, чији је већ члан, те даље анга-

жовање ради регулисања свог статуса у другим аранжманима, што је значајно за њен међународни углед и у интересу њене одбрамбене индустрије.

Допринос јачању регионалне стабилности и унапређење добросуседских односа јесте трајно опредељење Републике Србије. То подразумева свеукупно унапређење сарадње и стабилности у региону кроз инфраструктурно, трговинско и инвестиционо повезивање, како са чланицама Европске уније, тако и са потенцијалним кандидатима и кандидатима за чланство у овој организацији.

Регионална стабилност и одговорно деловање унутар региона јесу првенствени и трајни интерес Републике Србије који ће наставити да се остварује кроз изградњу поверења и јачање економске и других облика сарадње са државама региона на партнерској основи. Економско и инфраструктурно повезивање у региону је од прворазредног значаја, јер се тиме оснажују капацитети региона и јача конкурентност на међународном плану. Тај циљ се остварује кроз бројне билатералне и мултилатералне видове сарадње на регионалном плану, што ће наставити да се чини несмањеним интензитетом, доприносећи очувању регионалне стабилности.

Република Србија наставиће активно да учествује у низу регионалних иницијатива које доприносе убрзању напредовања свих учесника ових иницијатива ка чланству у Европској унији. С тим у вези, нарочито важним сматра регионалне иницијативе и процесе који могу довести до конкретних резултата у регионално приоритетно важним областима развоја и повезивања као што су: економија, инфраструктура, енергетика, сарадња младих, које се реализују кроз тзв. Берлински процес и организацију ЦЕФТА.

Активно се спроводи Споразум о подрегионалној контроли наоружања/Споразум из Фиренце 1996. (члан IV Анекса 1-Б Дејтонског споразума), који је имао кључну улогу у стабилизацији мира, успостављању поверења и унапређењу сарадње. Посебно је важно да стране овог споразума наставе његову доследну примену након што је окончан процес преноса власништва у децембру 2015. године.

Активности на сузбијању нелегалне трговине и акумулирања вишкова малог и лаког наоружања представљају континуирано опредељење Републике Србије, која је витално заинтересована да отклони последице недавних конфликта на њеним границама, као и сукоба са терористичким и сепаратистичким снагама на простору Аутономне Покрајине Косово и Метохија током 90-их година прошлог века.

Ради решавања питања избеглица и несталих лица у региону бивше СФРЈ од посебне је важности интензивирање сарадње на билатералном плану са државама региона и на међународном плану са релевантним међународним организацијама. С тим у вези, Србија ће тежити да кроз билатералну сарадњу и активности у међународним организацијама побољша положај припадника српског народа у суседним државама.

Очување Републике Српске један је од спољнополитичких приоритета Републике Србије. Сагласно томе, опредељење Републике Србије јесте да настави развијање специјалних паралелних односа са Републиком Српском, уз уважавање територијалног интегритета и суверенитета Босне и Херцеговине у складу са Дејтонским споразумом. Такође, Република Србија опредељена је за успостављање квалитетнијих и садржајнијих односа са државама у региону, уз јачање регионалног приступа безбедности.

Јачање свестраних билатералних односа са свим државама, уз уважавање узајамних интереса јесте приоритет Републике Србије. С тим у вези, одржаваће се сталан политички дијалог и редовне посете на високом и највишем нивоу, билатерални контакти на радном нивоу у свим областима, а тежиће се и правном регулисању свих облика билатералних односа.

Биће настављена сарадња и са кључним међународним субјектима, а пре свега са сталним чланицама Савета безбедности Уједињених нација.

Република Србија опредељена је за јачање дијалога и свестране сарадње са традиционалним партнерима, привредама у успону, као и развијеним државама за које нас везује низ заједничких пројеката у области привреде, културе, просвете, науке и спорта. У оквиру билатералне и мултилатералне сарадње са овим државама, тежиште ће

бити на наставку њихове принципијелне позиције непризнавања једнострано проглашене независности територије коју административно обухвата Аутономна Покрајина Косово и Метохија.

Јачање активног учешћа Републике Србије у раду међународних организација је од посебне важности. У вези са тим, спроводиће се свеобухватне припреме ради стварања услова за активније учешће у раду међународних организација. Такође, јачаће се сарадња са другим државама чланицама међународних организација у остваривању конкретних циљева појединих међународних организација.

Изградњом способности за мултилатерално деловање и ефикасности допринос у мултилатералном ангажману Републике Србије унапређује се међународни углед и препознатљивост српске дипломатије, и посредно повећава могућност утицаја на развој и деловање међународних организација, у складу са општеприхваћеним циљевима и принципима.

Ради доприноса глобалној, европској и регионалној стабилности Република Србија сарађује са НАТО кроз Програм „Партнерство за мир”, спровodeћи војну неутралност која подразумева одсуство чланства у војно-политичким савезима. Учешће у Програму „Партнерство за мир” је оптимални облик сарадње Републике Србије са НАТО. Војна неутралност Републике Србије није препрека за развој партнерске сарадње у Програму „Партнерство за мир” у интересу јачања глобалне и европске, а посебно регионалне безбедности. Република Србија нема намеру да постане чланица НАТО, нити другог војно-политичког савеза, али жели да са свим партнерима у свету унапређује међусобно поверење и остварује заједничке циљеве.

Сарадња са НАТО кроз Партнерство за мир је комплементарна активностима које се предузимају у оквиру приступног процеса Републике Србије Европској унији и билатералним односима са чланицама НАТО-а и партнерским државама. На регионалном плану сарадња са НАТО кроз Партнерство за мир доприноси билатералним односима са државама региона које су чланице НАТО-а или кандидати за чланство, а ради очувања регионалног мира и унапређења стабилности.

Сарадња са НАТО и КФОР-ом и другим међународним присуством је веома значајна за заштиту српског становништва, српске културне и религијске баштине, као и мира и безбедности у Аутономној Покрајини Косово и Метохија. Једине легалне војне снаге у овој покрајини, према Резолуцији Савета безбедности УН 1244, јесу снаге КФОР-а, које имају кључну улогу у безбедносним гаранцијама за спровођење Бриселског споразума и одвијање дијалога са привременим институцијама самоуправе у Приштини. Због тога се Република Србија залаже за несмањено присуство КФОР-а и противи се промени мандата и трансформацији наоружаних формација које се називају „Косовске снаге безбедности” у оружане снаге, јер би се тиме дестабилизovala ситуација у Аутономној Покрајини Косово и Метохија и нарушила безбедност у региону.

Република Србија проширује и продубљује постојећи ниво своје сарадње са ОДКБ ради доприноса глобалној стабилности и безбедности, у складу са политиком војне неутралности. Република Србија унапређиваће међусобно поверење са ОДКБ ради остваривања заједничких циљева.

Као један од оснивача Покрета несврстаних, Република Србија ће наставити да развија односе са његовим чланицама. У складу са својим спољнополитичким приоритетима, нема намеру да мења посматрачки статус у Покрету несврстаних држава, али настоји да, у остваривању својих националних интереса, прагматично обезбеди своје присуство у њему, што сагледава као комплементарну димензију свог укупног спољнополитичког ангажовања.

4.5. Европске интеграције и чланство Републике Србије у Европској унији

Европске интеграције и чланство у Европској унији јесу национални интерес и стратешко опредељење Републике Србије. Национални интерес остварује се достизањем следећих циљева:

- обликовање модерног и развијеног друштва заснованог на заједничким европским вредностима које су део српског националног идентитета и историјског наслеђа;
- достизање унутрашње спремности за чланство у Европској унији;
- унапређење националне безбедности и одбране кроз процес европских интеграција.

Обликовање модерног и развијеног друштва заснованог на заједничким европским вредностима које су део српског националног идентитета и историјског наслеђа значајан је предуслов за процес европских интеграција и чланство Републике Србије у Европској унији. Европске интеграције и чланство у Европској унији представљају свеобухватан процес који подразумева преобликовање друштва у складу са заједничким вредностима и критеријумима за приступање Европској унији, уз пуно уважавање специфичности и различитости српског националног идентитета и културног, историјског и државотворног наслеђа српског народа и грађана Србије. На тај начин, чланством у Европској унији, Србија у заједничке вредности уграђује и своје аутентичне вредности и различитости.

Република Србија у потпуности поштује уставне и законске одредбе које се односе на демократију, владавину права и заштиту људских и мањинских права и спремна је да их додатно унапређује. Ради испуњавања договорених и преузетих обавеза у оквиру приступних преговора за чланство у Европској унији, спроводи реформе у области правосуђа и основних права, те политичког и економског система у складу са позитивним правом и стандардима Европске уније.

Достизање унутрашње спремности Републике Србије за чланство у Европској унији јесте питање од посебног значаја за процес европских интеграција. С тим у вези, Република Србија ће наставити приступне преговоре и предузети све потребне мере ради стварања услова за отварање и успешно затварање свих преговарачких поглавља. У том процесу ускладиће своје прописе са правним тековинама Европске уније и спровести потребне реформе у складу са утврђеним нацио-

налним стратегијама и акционим плановима донетим на основу усклађених закона, а ради достизања високог степена демократизације друштва и отворене тржишне економије. У тим процесима наставиће се сарадња са свим релевантним друштвеним субјектима, грађанима и организацијама цивилног друштва, а јавност ће бити обавештавана о планираним и преузетим реформским активностима.

У складу са својим опредељењем да испуни високе европске стандарде у областима владавине права и безбедности грађана, Република Србија ће у наредном периоду настојати да што брже и успешније испуни стандарде који су одређени у преговарачком процесу са Европском унијом у поглављима која се тичу правосуђа и основних права, те слободе, правде и безбедности. Испуњавање високих стандарда у тим областима, поред осталог, омогућиће да се преговарачки процес са Европском унијом неометано настави и у другим поглављима.

Унапређење националне безбедности и одбране кроз процес европских интеграција доприноси пуноправном чланству Републике Србије у Европској унији. Она је чврсто опредељена да у оквиру процеса приступања доприноси Заједничкој спољној, безбедносној и одбрамбеној политици Европске уније, те да се интегрише у концепте те европске политике.

Република Србија подржава европске вредности и спољнополитичке циљеве изражене у основним документима Европске уније, као и главне смернице њеног спољнополитичког деловања које се заснивају на тим вредностима. Главне циљеве спољнополитичког деловања Европске уније, као што су поштовање међународног права и мултилатерализам у решавању безбедносних изазова и претњи са Уједињеним нацијама у његовом центру, Република Србија препознаје као своје и њима се руководи у спровођењу своје спољне и безбедносне политике. У својој спољнополитичкој оријентацији тежиће да своје политике приближи прокламованим циљевима и принципима израженим у Глобалној стратегији за спољну и безбедносну политику Европске уније, као што су: принципијелни прагматизам у достизању циљева, одговорност у спољнополитичком деловању, интегрисани приступ конфликтима, одговорно регионално деловање, политика

сарадње, повезаност са осталим међународним партнерима, координирана борба против тероризма, сарадња у области сајбер и енергетске безбедности и превенцији конфликта.

Учешће војних и цивилних капацитета Републике Србије у мисијама и операцијама Уједињених нација и Европске уније представља важан елемент спољне политике. Тиме се даје конкретан допринос светској, европској и регионалној безбедности и поштовању међународног права и изражава спремност за унапређење међусобног поверења и поделу одговорности у суочавању са безбедносним изазовима. У складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању и Преговарачким оквиром, Република Србија ће у периоду до приступања Европској унији наставити да постепено усклађује своју спољну политику са ставовима Европске уније, како би у тренутку чланства била у потпуности хармонизирана са њеном спољном политиком.

Ради изградње модернијег и ефикаснијег система националне безбедности Република Србија анализираће и користити добру праксу држава чланица Европске уније. Такође, предузеће мере ради повећања интероперабилности са системима безбедности и одбране држава чланица Европске уније, а ради унапређења сопствених безбедносних способности и капацитета.

4.6. Економски развој и укупни просперитет

Економски развој и укупни просперитет Републике Србије и њених грађана остварује се достизањем следећих циљева:

- побољшање животног стандарда грађана;
- економски напредак;
- унапређење образовања, научни и технолошки развој;
- унапређење економске и енергетске безбедности.

Побољшање животног стандарда грађана један је од основних циљева економског развоја Републике Србије. Како би се он остварио биће створени услови за отварање нових радних места, како би се

смањила стопа незапослености и створили услови за смањење одлива младих и образованих становника. С тим у вези, подстицајем малих и средњих предузећа и предузетништва тежиће се повећању броја запослених. Ради стимулисања предузетништва и samozapošljavanja поједноставиће се административне и правне процедуре и увести додатни финансијски подстицаји и менторска подршка.

Такође, биће омогућено приступачније и квалитетније образовање, као и прилагођавање образовања тржишту рада. Непосредна подршка сиромашнима стимулисаће улагање сопствених напора за превазилажење сиромаштва, а онима који то нису у могућности омогућиће достојанствен живот. Биће унапређена путна инфраструктура ка сеоским подручјима ради боље повезаности са градским подручјима.

Република Србија ће спроводити активности са циљем повећања доступности и квалитета здравствене заштите, нарочито у домену репродуктивног здравља мајки, здравствене заштите жена и подршке за планирање породице. Нарочита пажња посветиће се спречавању и сузбијању заразних болести, као и њиховом одстрањивању и искорењивању. Такође, повећаће се ниво социјалне заштите угрожених категорија становништва и спроводити активности на реформи пружања услуга у области здравствене и социјалне заштите у складу са трендом старења становништва.

Економски најпредак је од суштинског значаја за укупни развој Републике Србије. Програмом економских реформи извршиће се реструктурирање привреде, јачање и диверсификација извора економског раста.

Биће предузете све мере ради одржавања макроекономске стабилности и побољшања конкурентности привреде, чиме ће се обезбедити привлачење инвестиција, те повећање извоза роба и услуга. Инвестирањем у привреду и инфраструктуру створиће се услови за страна и домаћа улагања у развој привреде. Имајући у виду зависност од кретања на глобалном тржишту, те могућност појаве већих глобалних криза, настојаће се да се заштите и максимално умање последице тих кретања на националну економију.

Извршиће се ревизија индустријске политике доношењем нових стратегија за приоритетне индустријске гране са највећим развојним потенцијалом ради повећања извозне активности индустријског сектора, посебно грана са већом додатом вредношћу. Увођењем корпоративног управљања у јавним предузећима унапредиће се њихова профитабилност.

Утврђивањем приоритета економског развоја створиће се услови за равномеран регионални развој и обнављање села. Ради омогућавања економског напретка, Република Србија ће активно сарађивати са међународним финансијским институцијама, другим државама, државним кредитним институцијама и повериоцима, у складу са својим интересима. Дугорочним економским мерама и приоритизацијом економског развоја обезбедиће се постепено смањење јавног дуга. Република Србија је опредељена за регионалне и глобалне економске интеграције уз обезбеђење уравнотеженог спољнотрговинског биланса.

Изузетан значај придаје се спровођењу одрживог развоја, полазећи од уверења да је то суштински елеменат глобалних напора који треба да обезбеде одрживост планете и просперитетну будућност генерацијама које долазе.

Унапређење образовања, научни и технолошки развој представљају основне претпоставке економског развоја и укупног напретка Републике Србије. С тим у вези, увођењем дуалног образовања, те предузетничких модула и садржаја, омогућиће се прилагођавање образовања развоју привреде и тржишту рада. Такође, обезбедиће се подстицање научноистраживачког рада, ради освајања и примене савремених технологија, као и повећања угледа и статуса научног и наставног кадра.

Ради унапређења образовања, научног и технолошког развоја увестиће се систем праћења квалитета применом јединственог информационог система просвете. Примениће се квалитетни системи вредновања и процене постигнућа, унапређивања компетенција, као и наглашавања ученика у предуниверзитетском образовању.

Размотриће се потреба за променом модела основног и средњег образовања, као и за јачањем васпитне функције основне школе. Повећаће се доступност основног и средњег образовања становницима сеоских подручја. Такође, унапредиће се доступност и квалитет предшколског васпитања и образовања, посебно у домену инклузивне праксе са децом из осетљивих друштвених група. У домену високог образовања унапредиће се квалитет, као и доступност свим категоријама становника.

Сагледаће се могућности за пројектно финансирање образовног система. Такође, разрадиће се и применити одговарајући модел оспособљавања становништва за одбрану и поступање у ванредним ситуацијама. Подстицањем родољубља у образовању становништва повећаће се напори да се код грађана Републике Србије развија осећај лојалности и опредељености за задовољење безбедносних потреба.

Унапређење економске и енергетске безбедности важно је за економски развој и укупни напредак и безбедност Републике Србије. Смањиваће се зависност и повећавати отпорност националне економије на глобалне економске поремећаје и непредвидивост светског финансијског система. Економска безбедност обезбеђиваће се очувањем макроекономске равнотеже и смањењем социјалног раслојавања.

Република Србија залаже се да се сва спорна питања и питања од заједничког интереса у економским односима решавају сарадњом и преговорима. Посебна пажња посветиће се спречавању криминализације економске делатности и заштити од економске шпијунаже.

Изградњом електроенергетске и инфраструктуре за природни гас, нафту и деривате нафте, те даљом диверзификацијом извора и правца снабдевања енергијом и енергентима, формирањем обавезних резерви енергената, унапређењем енергетске ефикасности и повећањем капацитета за производњу енергије односно енергената, обезбедиће се енергетска стабилност, односно поуздано, сигурно, ефикасно и квалитетно снабдевање енергијом и енергентима свих потрошача на територији Републике Србије.

С тим у вези, повећаће се и употреба алтернативних и обновљивих извора енергије и разрадиће се мере за одрживо коришћење природ-

них ресурса уз заштиту расположивих необновљивих енергетских ресурса, као стратешке резерве. Такође, спровешће се истраживања енергетског потенцијала сунца, ветра и водних токова ради обезбеђења енергетске стабилности у различитим сценаријима климатских промена.

Ради повећања енергетске безбедности Република Србија се залаже за регионалне и глобалне енергетске интеграције, али ће интензивно радити у циљу смањења енергетске зависности и одрживе цене електричне енергије. Развијаће се енергетско тржиште обезбеђењем отвореног и повезаног тржишта енергије са регионалним и европским тржиштем.

4.7. Очување животне средине и ресурса Републике Србије

Очување животне средине и ресурса Републике Србије остварује се достизањем следећих циљева:

- праћење, процена, планирање и предузимање мера за ублажавање утицаја климатских промена;
- заштита од поплава и пожара;
- унапређење квалитета животне средине;
- ефикасно управљање опасним отпадом;
- унапређење способности и капацитета за управљање ресурсима.

Праћење, процена, планирање и предузимање мера за ублажавање утицаја климатских промена у Републици Србији од примарног је значаја за одрживи развој у свим областима друштвеног живота. У вези са тим, унапредиће се организациони капацитети и техничко-технолошки системи за праћење метеоролошког времена, као и за процену климатских и хидролошких утицаја на територију, биодиверзитет и становништво Републике Србије. Ради ублажавања ефеката климатских промена планираће се и спроводити превентивне мере, као и мере за отклањање последица климатских промена.

Заштита од поплава и пожара условљена је чињеницом да се, услед хидролошких промена и утицаја, може очекивати знатно повећање броја бујичних и других поплава великих размера, што би резултовало настанком значајних материјалних штета и губитака људских живота. На основу извршених процена, а ради превенције настанка оваквих последица неопходно је интензивирати изградњу противбујичних објеката, примену превентивних мера за заштиту од пожара, као и мера еколошке заштите територије.

Унапређење квалитета животне средине реализоваће се, пре свега, кроз унапређење правних и институционалних механизма чиме ће се омогућити повећање квалитета земљишта, водних ресурса, атмосфере и биодиверзитета. Република Србија опредељена је за примену норми Европске уније и међународно прихваћених норми у области заштите и унапређења квалитета животне средине, као и за повећање субвенција за коришћење технологија које штите животну средину.

Ефикасно управљање опасним отпадом непрекидно ће бити спровођено кроз превентивну и оперативну заштиту од техничко-технолошких несрећа, пре свега у постројењима за прераду и производњу материја специјалне намене и објектима за складиштење опасног отпада. Такође, реализоваће се размирирање површина на копну и води које су загађене неексплодираним убојним средствима. Биће унапређен систем за потпуно уништење и елиминацију опасног отпада свих врста, а посебно радио-нуклеидног садржаја заосталог из претходног периода, током експлоатације средстава која садрже такве материје.

Унапређење способности и капацитета за управљање ресурсима у складу је са стратешким опредељењем Републике Србије за примену међународно прихваћених стандарда у области заштите и унапређења квалитета животне средине. У вези с тим, знатно ће бити унапређени правни и институционални механизми за заштиту од трајног отуђења природних богатстава и добара од општег интереса, као својине Републике Србије, и обезбедиће се њихова одржива експлоатација, коришћење и старање у складу са законом.

5. СИСТЕМ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Систем националне безбедности представља нормативно, структурно и функционално уређену целину чијом се делатношћу обезбеђује заштита и остваривање националних интереса Републике Србије.

У оквиру система националне безбедности обезбеђује се свеобухватно и усклађено управљање и деловање у извршавању послова и задатака ради превенције, ублажавања и неутралисања изазова, ризика и претњи безбедности и отклањања последица њиховог испољавања.

5.1. Структура система националне безбедности

Систем националне безбедности састоји се од управљачког и извршног дела.

Системом националне безбедности управљају највиши носиоци законодавне и извршне власти, у складу са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, законом и другим прописима.

Извршни део система националне безбедности својим превентивним деловањем, ефикасним реаговањем и отклањањем последица угрожавања безбедности обезбеђује очување националних вредности и заштиту и остваривање националних интереса.

5.1.1. Управљачки део система националне безбедности

Управљачки део система националне безбедности ствара стратегијско-доктринарне, нормативно-правне, организационе, материјалне и друге услове за његово функционисање. Такође, усмерава његово деловање у заштити и остварењу националних интереса и супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности.

Управљачки део система националне безбедности чине Народна скупштина, председник Републике, Влада и Савет за националну безбедност.

Народна скупштина, као највише представничко тело и носилац уставотворне и законодавне власти у Републици Србији, учествује у управљању системом националне безбедности. Она одлучује о рату и миру и проглашава ратно и ванредно стање, одлучује о промени граница Републике Србије, усваја „Стратегију националне безбедности Републике Србије”, доноси законе и друге опште акте у области националне безбедности, надзире рад Владе и других органа одговорних Народној скупштини, у складу са Уставом и законом и потврђује међународне уговоре. Преко надлежних одбора остварује надзор и демократску и цивилну контролу у систему националне безбедности.

Председник Републике изражава државно јединство у управљању системом националне безбедности, председава Саветом за националну безбедност, обједињава и усмерава функционисање система националне безбедности и командује Војском Србије, у складу са Уставом и законом. Указом проглашава законе и доноси акте из своје надлежности у области безбедности и одбране.

Влада утврђује и спроводи политику националне безбедности, спроводи законе и доноси уредбе и друге опште акте у области безбедности. Она усмерава и усклађује рад органа државне управе и локалне самоуправе, правних лица у области остваривања националне безбедности, у складу са Уставом и законом. Такође, обезбеђује материјална и финансијска средства за потребе система националне безбедности и обезбеђује реализацију међународних уговора и споразума у области националне безбедности.

Савети за националну безбедност представља тело Републике Србије које разматра питања из области безбедности, одбране, унутрашњих послова и рада служби безбедности. Такође, разматра и координира међусобну сарадњу органа надлежних за одбрану, органа надлежних за унутрашње послове и служби безбедности и њихову сарадњу са другим надлежним државним органима, као и сарадњу са органима и службама безбедности страних држава и међународних организација и обавља друге послове и задатке из области националне безбедности.

5.1.2. Извршни део система националне безбедности

Извршни део система националне безбедности извршава задатке у зависности од врсте и начина испољавања изазова, ризика и претњи безбедности, ангажовањем: војних и полицијских снага, служби безбедности, ватрогасно-спасилачких јединица, јединица цивилне заштите, комуналне милиције, царине, службе за обезбеђење у заводима за извршавање кривичних санкција, правосудне страже, служби и агенција за обезбеђење личности и објеката, великих техничко-технолошких система, привредних друштава, других правних лица, удружења, предузетника и грађана.

Извршни део система националне безбедности чине: систем одбране, систем унутрашње безбедности, безбедносно-обавештајни систем и други субјекти значајни за националну безбедност. Структура извршног дела се прилагођава природи изазова, ризика и претњи.

Систем одбране је део система националне безбедности који представља јединствену целину, нормативно, структурно и функционално уређену, чији је циљ остваривање одбрамбених интереса Републике Србије.

Систем унутрашње безбедности је део система националне безбедности намењен за обављање послова којима се обезбеђује безбедност грађана и имовине, пружа подршку владавини права, обезбеђују Уставом и законом утврђена људска и мањинска права и слободе, спроводе превентивне и оперативне мере и извршавају задаци зашти-

те и спасавања људи и добара од последица елементарних непогода и других несрећа, укључујући и мере опоравка од тих последица. Поред надлежних органа државне управе, послове унутрашње безбедности обављају и правна лица, предузетници и физичка лица која врше послове приватног обезбеђења, у складу са законом.

Безбедносно-обавештајни систем је функционално обједињен део система националне безбедности који чине Безбедносно-информативна агенција, Војнобезбедносна агенција и Војнообавештајна агенција. Њихове надлежности, делокруг рада, овлашћења, задаци, међусобни односи и сарадња, као и демократска и цивилна контрола њиховог рада, регулишу се законом. Послове оперативног усклађивања рада служби безбедности обавља Биро за координацију рада служби безбедности.

Други субјекти значајни за националну безбедност јесу органи државне управе и институције надлежне за спољне послове, правосуђе, здравство, демографију, људска и мањинска права, економију, образовање и научну делатност, привреду, енергетику, телекомуникације, саобраћај и транспорт, инфраструктуру, заштиту животне средине, културу, затим органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, организације цивилног друштва, медији, правна лица и грађани који доприносе остваривању циљева националне безбедности.

5.2. Начела функционисања система националне безбедности

Систем националне безбедности је под демократском и цивилном контролом коју спроводе Народна скупштина, председник Републике, Влада, други државни органи и јавност, у складу са законом.

Функционисање система националне безбедности остварује се уз уважавање основних начела: уставности и законитости, јединства, превенције, кооперативности, поузданости, прилагодљивости, не-

прекидности, ефикасности, отворености у раду, професионалности, као и контроле и надзора, у складу са законом.

Уставности и законитости. Прописи и појединачни правни акти којима је регулисано функционисање система безбедности у сагласности су са уставним одредбама, а субјекти управљачког и извршног дела система безбедности извршавају своје надлежности у складу са Уставом и на основу њега донетих закона.

Јединство. Систем националне безбедности функционише као јединствена целина, у оквиру које сви његови елементи сарађују, повезују се и међусобно усклађују своје деловање ради достизања заједничког циља.

Превенција. Систем националне безбедности предвиђа и проактивно делује ради спречавања настанка изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије.

Кооперативности. Систем националне безбедности отворен је за сарадњу са другим субјектима на националном и међународном нивоу, у складу са потребама, а ради достизања утврђеног циља.

Поузданости. Извесно је да ће систем националне безбедности функционисати без значајнијих проблема у миру, ванредном стању и рату.

Прилагодљивости. Систем националне безбедности усклађује своје функционисање са променама у стратегијском окружењу.

Непрекидности. Систем националне безбедности остварује своје функције у континуитету, у миру, ванредном стању и рату, независно од околности које могу настати.

Ефикасности. Извршавајући своје функције, систем националне безбедности оптимално користи ресурсе за намењену сврху.

Отворености у раду. Обезбеђена је јавност рада система националне безбедности, у мери у којој то не угрожава заштиту тајних података.

Професионалности. Послови у оквиру система националне безбедности извршавају се одговорно, савесно, етички исправно и у складу

са правилима струке уз подстицање сарадње у професионалним односима.

Контрола и надзор. Обезбеђено је да систем делује у складу са утврђеним националним интересима, у оквиру Устава и закона.

Специфичност функционисања делова система националне безбедности исказује се кроз посебна начела утврђена у нормативним и доктринарним документима.

6. СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Доследним спровођењем „Стратегије националне безбедности” штите се и остварују национални интереси, као трајне потребе и тежње Републике Србије и њених грађана.

У спровођењу „Стратегије националне безбедности” учествују: грађани, државни органи, органи државне управе, органи аутономних покрајина, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и предузетници, у складу са утврђеним правима и обавезама и прописаним надлежностима. У реализацији ове стратегије Република Србија сарађује са другим државама и међународним организацијама, у складу са сопственим интересима.

Ставове, опредељења и утврђене мере политике националне безбедности спроводи систем националне безбедности усклађеним и јединственим деловањем свих његових делова.

Министарство надлежно за послове одбране израдиће предлог акционог плана за спровођење „Стратегије националне безбедности”, у складу са законом. Ставови и опредељења из ове стратегије операционализују се израдом и усвајањем докумената јавних политика, а на основу акционог плана. Такође, ово министарство ће подносити Влади годишњи извештај о реализацији акционог плана за спровођење Стратегије. Влада Републике Србије доставља годишњи извештај Савету за националну безбедност и надлежним одборима Народне скупштине Републике Србије.

Влада ће континуирано пратити спровођење „Стратегије националне безбедности” и, по потреби, предузимати корективне мере

ради обезбеђивања заштите и остваривања националних интереса и циљева. Такође, подносиће годишњи извештај о њеном спровођењу, у складу са законом.

Ради спровођења „Стратегије националне безбедности” обезбедиће се адекватно финансирање система националне безбедности, у складу са потребама и могућностима Републике Србије. Основни извор финансирања за њено спровођење биће приходи из буџета.

Република Србија стално ће анализирати, прилагођавати и унапређивати своје деловање у домену заштите и остварења националних интереса и циљева и супротстављања изазовима, ризицима и претњама безбедности, у складу са променама у стратегијском и безбедносном окружењу.

ЗАКЉУЧАК

„Стратегија националне безбедности” јесте највиши стратешки документ у којем су исказани основни ставови, опредељења и мере које ће Република Србија предузети ради заштите и остваривања националних интереса и очувања основних националних вредности.

Република Србија штити и остварује своје националне интересе у сложенем, променљивом и тешко предвидивом стратегијском окружењу које је обликовано деловањем великог броја различитих, али међусобно зависних чинилаца. Стање у њеном стратегијском окружењу захтева брзо прилагођавање новонасталим променама, превентивно и проактивно деловање, као и свеобухватан одговор државе и друштва.

Република Србија суочава се са бројним и значајним изазовима, ризицима и претњама који угрожавају њену безбедност и који би могли изазвати неповољан развој безбедносне ситуације. Највећи број ризика и претњи по њену безбедност невојног је карактера.

Утврђени национални интереси изражавају трајну потребу и тежњу Републике Србије и њених грађана. Засновани су на универзалним и националним вредностима произашлих из Устава, наслеђа српског народа и свих грађана који живе у Републици Србији. Заштитом и остварењем националних интереса она штити основне националне вредности.

Ради очувања националних вредности и заштите и остварења националних интереса утврђена је политика националне безбедности. Она усмерава одлучивање и деловање Републике Србије, а спроводи се предузимањем свеобухватног и усклађеног скупа мера у различитим областима друштвеног живота. Спровођењем политике нацио-

налне безбедности, поред очувања националних вредности и заштите и остварења националних интереса, стварају се претпоставке за политички, економски, социјални, културни и укупни друштвени развој Републике Србије.

Очување националних вредности и заштита и остваривање националних интереса путем спровођења утврђене политике националне безбедности основна је улога система националне безбедности. Систем националне безбедности је нормативно, структурно и функционално уређена целина која се састоји од управљачког и извршног дела са прецизно утврђеним надлежностима и одговорностима.

„Стратегију националне безбедности” спроводе грађани, државни органи, органи државне управе, органи аутономних покрајина, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и предузетници, у складу са утврђеним правима и обавезама и прописаним надлежностима.

Доследно спровођење „Стратегије националне безбедности” предуслов је заштите и остварења националних интереса и представља основу за израду других стратешких докумената и докумената јавних политика. С тим у вези, надлежни државни органи стално ће пратити спровођење „Стратегије националне безбедности” и предузимати потребне мере ради обезбеђивања њене усаглашености са стањем и проценама стратегијског окружења.